

Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU33

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2024

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

I redogörelsen presenteras verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2024.

Behandlade förslag

Redogörelse 2024/25:Europol1 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2024.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2024	5
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Redogörelsen.....	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2024

Riksdagen lägger redogörelse 2024/25:Europol1 till handlingarna.

Stockholm den 10 april 2025

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L), Sanna Backeskog (S), Lars Isacsson (S) och Lars Jilmstad (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet redogörelse 2024/25:Europol1 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2024.

Den 11 oktober 2022 valde riksdagen fyra ledamöter och fyra suppleanter till riksdagens delegation till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol (The Europol Joint Parliamentary Scrutiny Group, i fortsättningen JPSG) för mandatperioden 2022–2026. Detta är den sjätte redogörelsen som delegationen har överlämnat till riksdagen.

I redogörelsen presenteras bakgrunden till att kontrollgruppen skapades, hur den politiska övervakningen av Europol går till och en beskrivning av kontrollgruppens verksamhet samt delegationens arbete under 2024.

Inga motioner har väckts i ärendet.

Utskottets överväganden

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2024

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

Bakgrund

Europol

Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) inledde sin verksamhet i slutet av 1990-talet med grund i Europolkonventionen. Sverige tillträdde denna konvention 1997. Europolns målsättning är att stödja och stärka medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheters insatser och ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig och gränsöverskridande brottslighet, terrorism och former av brottslighet som påverkar ett gemensamt intresse som omfattas av EU:s politik. Verksamheten består bl.a. i att

- samla in, analysera och utbyta information
- samordna utredningar och operativa insatser
- utarbeta hotbilda-bedömningar
- tillhandahålla specialiserad utbildning.

Europolkonventionen ersattes 2009 av ett rådsbeslut och Europol ombildades då till en EU-myndighet. Med grund i Lissabonfördraget antogs 2016 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794, den s.k. Europolförordningen, som ersatte rådsbeslutet om Europol från 2009. Förordningen tillämpas sedan den 1 maj 2017. Den 28 juni 2022 trädde en reviderad Europolförordning i kraft.

Den parlamentariska övervakningen av Europol

De nationella parlamenten deltar i den politiska övervakningen av Europol i enlighet med artikel 88 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Där anges att närmare bestämmelser för den kontroll av Europolns verksamhet som Europaparlamentet utför under medverkan av de nationella parlamenten ska fastställas i de förordningar som reglerar Europolns struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter.

På grundval av artikel 88 i EUF-fördraget antogs 2016 Europolförordningen. I artikel 51 i Europolförordningen anges att en specialinriktad

gemensam parlamentarisk kontrollgrupp ska inrättas av de nationella parlamenten och Europaparlamentet (dess uppgifter beskrivs nedan).

Den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol (JPSG) etablerades genom ett beslut vid EU-talmanskonferensens möte i april 2017. Kontrollgruppen förväntades enas om sina arbetsformer mer i detalj och anta en arbetsordning vid sitt konstituerande möte men lyckades enas om en arbetsordning först vid mötet därefter, i mars 2018. En översyn av arbetsordningen genomfördes i september 2019. I oktober 2021 antog kontrollgruppen ytterligare ändringar i arbetsordningen och i februari 2024 reviderades arbetsordningen för att kunna inrätta ett rådgivande forum för grundläggande rättigheter.

Kontrollgruppens uppgifter

Europolförordningen ger en allmän beskrivning av kontrollgruppens uppgifter. Kontrollgruppen ska utöva politisk övervakning av hur Europol i sin verksamhet fullgör sitt uppdrag, inbegripet vad avser konsekvenserna av denna verksamhet för fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter. Genom förordningen ges kontrollgruppen befogenhet att begära att ledande befattningshavare för Europol ska inställa sig för att diskutera allmänna frågor som rör Europols verksamhet. Den europeiska datatillsynsmannen (European Data Protection Supervisor, EDPS) ska på begäran och minst en gång per år inställa sig för att diskutera allmänna frågor som rör skyddet av fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter. Kontrollgruppen får även bjuda in andra berörda personer till sina möten om det är lämpligt.

Europol har också en reglerad informationsskyldighet gentemot JPSG och ska överlämna ett antal angivna handlingar och handlingstyper till denna kontrollgrupp. Kontrollgruppen ska också rådfrågas om Europols fleråriga programplanering. Vidare får JPSG sammanställa sammanfattande slutsatser om den politiska övervakningen och överlämna dessa slutsatser till Europaparlamentet och de nationella parlamenten. Förordningen anger även att två företrädare för kontrollgruppen ska bjudas in att delta i två ordinarie Europolstyrelsemöten per år som observatörer utan rösträtt för att diskutera frågor av politiskt intresse.

Bestämmelserna om kontrollgruppens uppgifter utvidgades något genom den reviderade Europolförordning som trädde i kraft i juni 2022. Revideringen innebär bl.a. en utökad rapporteringsskyldighet för Europol gentemot kontrollgruppen och att gruppen ska inrätta ett rådgivande forum för grundläggande rättigheter som på begäran ska bistå gruppen med oberoende rådgivning. JPSG ska besluta om det rådgivande forumets sammansättning, dess arbetsmetoder och hur information ska översändas till forumet. Vid sitt möte i februari 2024 antog JPSG ändringar av arbetsordningen för att inrätta forumet.

I den arbetsordning som kontrollgruppen antagit regleras gruppens interna organisation och arbete mer i detalj. I den anges bl.a. att varje nationellt

parlament ska representeras av upp till fyra ledamöter. Vidare anges att kontrollgruppen ska ledas gemensamt av parlamentet i den medlemsstat som innehar rådsordförandeskapet och Europaparlamentet, vilket företräds av ordföranden för det ansvariga utskottet. Konstellationen benämns medordföranden. Kontrollgruppens sekretariat ska tillhandahållas av ordförandeskapstrojkan (delegationsordförandena från det innevarande, kommande respektive föregående ordförandeparlamentet och Europa-parlamentet) och ha till uppgift att bistå medordföranden och trojkan. Enligt arbetsordningen ska kontrollgruppen träffas två gånger per år, på våren i parlamentet i rådsordförandelandet och på hösten i Europaparlamentet i Bryssel. Kontrollgruppen har också möjlighet att inrätta undergrupper som är nödvändiga för att JPSG ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Arbetsordningen innehåller också en möjlighet för kontrollgruppens ledamöter att ställa muntliga och skriftliga frågor till Europol som får ställas vid sidan av möten och oberoende av frågorna på dagordningen. Vidare anges att två ledamöter från kontrollgruppen ska fungera som representanter med rätt att delta vid Europols styrelses möten för den tidsperiod kontrollgruppen bestämmer. Slutligen innehåller arbetsordningen en möjlighet för JPSG-delegationen att föreslå att arbetsordningen ses över. Sådana förslag inklusive motivering ska skickas skriftligen till kontrollgruppens medordförande och trojka samt spridas till samtliga delegationer. Trojkan avgör om ett förslag att se över arbetsordningen ska föras upp på dagordningen för det första eller andra JPSG-mötet efter att förslaget har översänts.

Sedan februari 2024 innehåller arbetsordningen även bestämmelser om JPSG:s rådgivande forum för grundläggande rättigheter. Bestämmelserna finns i en bilaga som bl.a. anger övergripande principer för forumet, dess sammansättning och utnämning, arbetsmetoder, aktiviteter och resurser.

Huvuddragen i kontrollgruppens verksamhet under 2024

Under 2024 hölls som brukligt två möten i kontrollgruppen. Vårmötet ägde rum i Gent i februari och i november hölls mötet i Europaparlamentet i Bryssel. Mötena har ägnats åt sedvanliga rapporter från Europols verkställande direktör och Europols styrelseordförande om byråns respektive styrelsens verksamhet. I vanlig ordning har också Europeiska datatillsynsmannen rapporterat om sin tillsyn av Europols behandling av personuppgifter. Vid höstmötet deltog även Europols dataskyddsombud och byråns ombud för grundläggande rättigheter för att rapportera om sina respektive verksamheter.

Andra frågor som har diskuterats vid JPSG:s möten under året är bl.a. olaglig vapenhandel och skjutvapenvåld i EU, migrantsmuggling och människohandel, narkotikasmuggling, kopplingen mellan irreguljär migration och EU:s inre säkerhet samt cyberbrottslighet, särskilt sådan brottslighet som använder sig av AI. JPSG har även fått en uppdatering om hur Europol bidrar i arbetet kopplat till kriget i Ukraina, bl.a. det som rör vapensmuggling och utredningen av krigsbrott.

Under året har JPSG också fortsatt arbetet med det rådgivande forum för grundläggande rättigheter som JPSG ska inrätta enligt den reviderade Europolförordningen. Vid sitt möte i februari kunde JPSG anta de ändringar av arbetsordningen som krävs för att inrätta forumet. Frågan om vilka medlemmar som ska ingå i forumet och hur arbetet i forumet ska bedrivas kommer att fortsätta diskuteras under 2025.

Riksdagsdelegationens verksamhet 2024

Delegationens ledamöter har deltagit vid ett av de två JPSG-möten som hållits under året.

Den 18–19 februari 2024 hölls det 14:e mötet i den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol i Gent, Belgien. Inga ledamöter ur delegationen hade möjlighet att delta vid vårens JPSG möte eftersom det sammanföll med justitieutskottets utlandsresa. Mötet bevakades i stället av delegationssekreteriatet.

Den 12 november 2024 hölls det 15:e mötet i den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol. Mötet hölls i Europa-parlamentets lokaler i Bryssel. Vid mötet deltog ca 65 ledamöter från EU-ländernas nationella parlament och Europaparlamentet. Från riksdagens delegation deltog ordförande Adam Marttinen (SD) samt ledamöterna Mikael Damsgaard (M) och Anna Wallentheim (S). En redovisning för båda mötena finns i delegationens redogörelse.

Delegationens ledamöter i justitieutskottet återrapporterade muntligen till justitieutskottet efter höstens JPSG-möte.

Vidare har delegationen under året sammanträtt vid sju tillfällen. Under 2022 och 2023 fokuserade delegationens verksamhet till stor del på förberedelserna och genomförandet av riksdagens medordförandeskap för JPSG vårterminen 2023. Delegationens verksamhet under 2024 har haft en mer normal prägel, bl.a. sammanträdde delegationen under året vid färre tillfällen än under 2023 då den sammanträdde totalt tolv gånger. Vid sammanträdena har delegationen bl.a. diskuterat förberedelserna inför JPSG:s kommande möten och uppföljning av genomförda möten, delegationens redogörelse och dess aktiviteter under riksmötet. Delegationen har också uppmärksamats på Europolrelaterade nyheter. Vidare har delegationen deltagit aktivt i arbetet med att inrätta JPSG:s nya rådgivande forum för grundläggande rättigheter, såväl under som efter medordförandeskapet.

Vid sammanträdet i december beslutade delegationen att skicka skriftliga frågor till Europol inför JPSG:s möte i februari 2025. Frågorna rör Europols bidrag i arbetet med att förebygga och bekämpa rekrytering av minderåriga till kriminell verksamhet. Information om Europols svar på frågorna kommer att finnas i delegationens nästa redogörelse.

Det avslutade medordförandeskapet har även frigjort mer tid till andra aktiviteter, såsom det seminarium delegationen anordnade i riksdagen den 21 mars 2024 med rubriken Samarbetet för att stärka säkerheten vid EU:s hamnar.

Vid seminariet medverkade talare från Polismyndigheten, Tullverket och Göteborgs hamn. Totalt deltog ca 20 riksdagsledamöter liksom ett antal tjänstemän från Riksdagsförvaltningen vid seminariet. Bakgrunden till delegationens val av ämne för seminariet var den färdplan EU-kommissionen presenterade i oktober 2023 för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet inklusive den europeiska hamnallians som lanserades i januari 2024.

Delegationens presidium har även deltagit vid de delegationspresidie möten talmannen bjudit in till under året.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Redogörelsen

Redogörelse 2024/25:Europol1 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2024.